

چگونگی کاربردی کردن شیوه‌نامه فرهنگ دفاعی
در ارتش جمهوری اسلامی ایران
مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

تألیف و تدوین:

سلمان اکبری پاکرو، علیرضا شکیب

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

وضعیت رکورد

: اکبری پاکرو، سلمان، ۱۳۵۸ -

: چگونگی کاربردی کردن شیوه نامه فرهنگ دفاعی در ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر

بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی / تألیف و تدوین سلمان اکبری پاکرو، علیرضا شکیب

: تهران: انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی آجا، ۱۳۹۹.

: ۱۵۲ص: ۱۳/۵ × ۲۱/۵ س.م.

: ۲۴۰۰۰ ریال: ۴-۹۶-۶۹۴۲-۶۰۰-۹۷۸

: فیا

: خامنه ای، سید علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - -- دیدگاه درباره دفاع ملی

: Khamene'i, Sayyed Ali, Leader of IRI, 1939 - -- Views on military readiness

: خامنه ای، سید علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - -- دیدگاه درباره ارتش

: Khamene'i, Sayyed Ali Leader of IRI, 1939 - -- Views on armies

: دفاع ملی

: Military readiness

: دفاع ملی -- جنبه های مذهبی -- اسلام

: Military readiness- Religious aspects- Islam

: شکیب، علیرضا، ۱۳۵۲ -

: انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی آجا

: DSR ۱۶۹۲

: ۹۵۵/۰۸۴۴

: ۷۵۰۲۸۵۵

: فیا

چگونگی کاربردی کردن شیوه نامه فرهنگ دفاعی در ارتش جمهوری اسلامی ایران

مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

• تألیف و تدوین: سلمان اکبری پاکرو، علیرضا شکیب

• طراحی جلد و صفحه آرایی: سینا بهاری زاد

• نوبت و سال چاپ: اول / ۱۳۹۹

• شمارگان: ۵۰۰ نسخه

• قیمت: ۲۴۰۰۰ تومان

• شابک: ۴-۹۶-۶۹۴۲-۶۰۰-۹۷۸

• ناشر: انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی آجا

• لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه ارتش جمهوری اسلامی ایران

«این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.»

نشانی: تهران، کدپستی ۱۶۳۱۷۱۸۶۸۳، سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران

دفتر تحقیق و پژوهش

تلفن: ۸۱۹۵۹۳۷۴ و ۸۸۴۴۱۰۳۰

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه.....
۱۵	۱- معرفت‌شناسی فرهنگ دفاعی.....
۱۶	۱-۱- چیستی دفاع.....
۱۸	۱-۲- مبانی فرهنگ دفاعی.....
۱۸	۱-۲-۱- مبانی عقلی فرهنگ دفاعی.....
۱۹	۱-۲-۲- مبانی بصیرتی فرهنگ دفاعی.....
۲۰	۱-۲-۳- مبانی فقهی فرهنگ دفاعی.....
۲۴	۱-۲-۴- مبانی روایی فرهنگ دفاعی.....
۲۷	۲- محیط‌شناسی فرهنگ دفاعی.....
۲۷	۲-۱- مخاطب‌شناسی.....
۲۸	۳- الگوی فرهنگ دفاعی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی).....
۲۸	۳-۱- ابعاد دفاع.....
۲۹	۳-۲- انواع دفاع.....
۲۹	۳-۳- پیشایندهای فرهنگ دفاعی.....
۲۹	۳-۳-۱- پیشایندهای سطح فردی.....
۳۰	۳-۳-۲- پیشایندهای سطح مسئولین نظام.....

- ۳-۳-۳- پیشایندهای سطح ملی..... ۳۰
- ۴- عوامل زمینه‌های فرهنگ دفاعی..... ۳۱
- ۴-۱- عوامل زمینه‌ای در سطح فردی..... ۳۱
- ۴-۲- عوامل زمینه‌ای در سطح مسئولین نظام..... ۳۱
- ۴-۳- عوامل زمینه‌ای در سطح ملی..... ۳۲
- ۵- ابعاد فرهنگ دفاعی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)..... ۳۲
- ۵-۱- روحیه شهادت‌طلبی، جهاد فی سبیل‌الله و اعتقاد به عاشورا..... ۳۳
- ۵-۲- تعمیق بصیرت و دشمن‌شناسی..... ۳۴
- ۵-۳- هویت اسلامی - ایرانی و یکپارچگی ملی..... ۳۵
- ۵-۴- اتمام به نفس و ایمان به نصرت الهی..... ۳۶
- ۵-۵- نفی ظلم و دفاع از مظلوم..... ۳۷
- ۵-۶- دیپلماسی دفاعی..... ۳۸
- ۵-۷- دفاع مردمی و حضور یکپارچه مردم در شرایط دفاعی..... ۳۹
- ۵-۸- دفاع همه‌جانبه..... ۳۹
- ۶- مشخصه‌های فرهنگ دفاعی ارتش از منظر مقام معظم رهبری..... ۴۱
- ۶-۱- پشتوانه ولایی..... ۴۱
- ۶-۲- ایمان، شجاعت و دانش..... ۴۲
- ۶-۳- تعهد دینی..... ۴۳
- ۶-۴- پایبندی به مبانی اسلامی و الهی..... ۴۴
- ۶-۵- معنویت در رزم..... ۴۴
- ۶-۶- انگیزه پاک و مقدس..... ۴۵
- ۶-۷- خدمت مقدس..... ۴۶
- ۶-۸- ارتقای آمادگی..... ۴۶

- ۷- ضرورت‌های فرهنگ دفاعی در ارتش ۴۷
- ۷-۱- افزایش توانمندی ۴۷
- ۷-۲- الگوسازی ۵۰
- ۷-۳- آمادگی روحی و روحیه ۵۰
- ۷-۴- هم‌افزایی با سایر سازمان‌ها و نهادهای لشکری و کشور ۵۱
- ۷-۵- توجه به معیشت کارکنان ۵۲
- ۷-۶- تقویت اراده ۵۳
- ۷-۷- جهاد کبیر ۵۳
- ۷-۸- ارتقای ایمان و شجاعت و دانش ۵۵
- ۸- استقلال طلبی و آزادی خواهی در فرهنگ انقلابی ۵۶
- ۹- نقاط قوت در فرهنگ دفاعی ارتش ۶۵
- ۱۰- بازخوانی فرازهایی از بیانیه گام دوم انقلاب ۶۷
- ۱۰-۱- فراز نخست: مقاومت، حفظ انقلاب و آرمان‌های ملی ۶۷
- ۱۰-۲- فراز دوم: پیروزی انقلاب اسلامی؛ آغازگر عصر جدید عالم ۶۸
- ۱۰-۳- فراز سوم: شعارهای جهانی، فطری، درخشان و همیشه زنده انقلاب اسلامی ۷۲
- ۱۰-۴- فراز چهارم: دفاع ابدی از نظریه نظام انقلابی ۷۴
- ۱۰-۵- فراز پنجم: جمهوری اسلامی و فاصله میان بایدها و واقعیت‌ها ۷۵
- ۱۰-۶- فراز ششم: انقلاب اسلامی؛ مایه سربلندی ایران و ایرانی ۷۷
- ۱۰-۷- فراز هفتم: برای برداشتن گام‌های استوار در آینده، باید گذشته را ۷۹
- ۱۰-۸- فراز هشتم: آغاز انقلاب و نظام اسلامی از نقطه صفر ۸۱
- ۱۰-۹- فراز نهم: تقابل دو گانه جدید «اسلام و استکبار» ۸۲
- ۱۰-۱۰- فراز دهم: مدیریت جهادی و اعتقاد به اصل «ما می‌توانیم» ۸۵
- ۱۰-۱۱- فراز یازدهم: برکات بزرگ انقلاب اسلامی ۸۷

مقدمه

دفاع برای حفظ خود در برابر هجمه تهدیدها، امری عقلی است که همواره مورد تأکید جوامع انسانی قرار گرفته و هر امتی در طول تاریخ برابر ارزش‌ها و ظرفیت‌هایش، فرهنگ دفاعی خاص خود را به کار بسته است. به عبارتی انسان از وقتی وجود تهدید و احتمال بروز هر گونه ناامنی را درک کرده، همواره به دنبال کسب آمادگی همه جانبه و کافی برای مقابله با تهدید بوده است. اما در جمهوری اسلامی ایران موضوع دفاع و فرهنگ دفاعی فراتر از یک موضوع ملی و سرزمینی، یک تکلیف دینی است. مبتنی بر دفاع از مظلوم در برابر ظالم و پیوسته به فرهنگ شهادت طلبی است و فراتر از آموزش‌های معمول نظامی در همه ارتش‌های دنیا، مبتنی بر بصیرت و معنویت است.

مقام معظم رهبری در معرفی ارتش جمهوری اسلامی ایران این تفاوت ماهوی ارتش و در واقع نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران را با سایر ارتش‌های دنیا اینگونه معرفی می‌کنند: «امروز ارتش ما یک ارتش فکری، یک ارتش معنوی و یک ارتش دارای انگیزه‌های پاک و مقدس است؛ این خیلی باارزش است. [اگر] شما نگاه کنید به نیروی نظامی خیلی از این کشورها، [می‌بینید که] درندگی و وحشی‌گری و سبعت کانه جزو ذاتشان است. نیروی نظامی که از او توقع آن جور برخوردها می‌رود، بتواند در میان خود، افراد

اخلاقی، افراد پاک، افراد والا، جوان‌های مؤمن، انگیزه‌های پاک، در بخش‌های مختلف ارتش تربیت کند، [خیلی باارزش است] که این را امروز ما داریم مشاهده می‌کنیم.^۱

سکون و توقف، کمین‌گاه هر نیروی مسلحی است، حتی اگر در اوج باشد، این توقف تبدیل به نقطه آغاز سقوطش می‌شود. اما اگر یک ارتش، تحول‌گرا باشد، وضعیت موجود و مطلوبش را بشناسد و همواره در صدد اصلاح وضعیت باشد، یعنی چشم‌انداز روشنی پیش روی اوست که باعث می‌شود مسیر درست حرکت را حفظ کند و با آهنگ مناسبی به سمت موقعیت مطلوب حرکت کند. ارتش جمهوری اسلامی ایران، سابقه روشنی دارد، هم مأموریتش را که حفظ تمامیت ارضی کشور است به بهترین وجه انجام داده، با دشمن هم‌جوار، منطقه‌ای و فرماندهی‌های متقابل داشته و با ابرقدرت‌ها رویارویی داشته است. هم رسالتی متعالی را برگزیده که ارتش انقلابی و معنویت محور باشد. هدف و آرمان مشخصی هم دارد؛ به تعبیر امیرالمشکر سید عبدالرحیم موسوی، فرمانده کل ارتش، دفاع از ملت ایران در برابر آمریکا و رژیم نحس و نجس صهیونیستی.

ارتش وقتی در جغرافیا و فرهنگ جمهوری اسلامی ایران تعریف می‌شود، الزامات فرهنگی و دفاعی خاصی خواهد داشت، در واقع لازم است دکترین و راهبردهایش را بر اساس فرهنگ دفاعی خاص جمهوری اسلامی ایران و منویات رهبری نظام تدوین کند. مقام معظم رهبری در طول چهل سال نخست انقلاب، در گام نخست انقلاب، یاور و مرشد ارتش بوده و آن را در دشوارترین عرصه‌ها به‌خوبی هدایت کرده است. اینکه ارتش هرگز توقفی

۱ - بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان و کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران (۳۰ فروردین ۱۳۹۶)

نداشته و بویایی و تحرکش، مورد عنایت فرمانده معظم کل قوا، موجب فخر ملت مسلمان ایران و ملت‌های اسلامی و مبعوض دشمنان ایران بوده، بخش قابل توجهش به خاطر عنایت و هدایت عالی رهبری نظام و عملکرد ولایت‌مدارانه ارتش و ارتشیان بوده است.

مسئله مورد نظر در این پژوهش، چیستی و چگونگی فرهنگ دفاعی ارتش جمهوری اسلامی ایران آن و کاربردی کردن شکل مطلوب و متعالی این فرهنگ دفاعی در یکایک آحاد و کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران است. از سوی دیگر، نظر دقیق و اوامر حکیمانه فرمانده معظم کل قوا، مهمترین پیران فرهنگ دفاعی ارتش است و درآستانه گام دوم انقلاب لازم است وضعیت موجود فرهنگ دفاعی ارتش مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب مورد بازخوانی قرار گیرد و تطبیق وضعیت مطلوب با چشم انداز دقیق ترسیم شده در بیانیه مذکور سنجیده شود تا هم بضاعت ارتش به خوبی روشن شود و هم جهت حرکت، صحیح باقی بماند و به وجه احسن ارتقا پیدا کند. بیانیه گام دوم انقلاب، نه فقط برای ارتش که برای همه آحاد جامعه و ارکان نظام نگاشته شده، این وظیفه و تکلیف ارتش است که با این معیار فرهنگ دفاعی خودش را محک بزند و در واقع فرهنگ دفاعی خود را مبتنی بر بیانیه گام دوم بازتعریف و کاربردی کند. در طرح پیش رو، نگاهی گذرا به این مقوله و الزامات آن داشته‌ایم و مسیر گذشته و راه آینده ارتش را منطبق بر این بیانیه دقیق و حکیمانه مورد بازخوانی قرار داده‌ایم.

در آخر لازم است محصول فرهنگی که در این سطح در اختیار فرماندهان جوان سرپنجه‌های عملیاتی ارتش قرار گیرد، تا با جدیت، انگیزه و ابتکار این جوانان بتوان، در گام‌های بعدی تبدیل به فرهنگ دفاعی غالب ارتش خواهد

شد. نقطه قوت این فرهنگ، ارتباط مستقیم همین جوانان ارزشی ارتش، با جوانان سربازی است که به مدت دو سال در اختیار نیروهای مسلح هستند و سپس در جامعه نقش‌پذیر و تأثیرگذار خواهند بود. به این ترتیب محصول فرهنگ دفاعی برون آمده از دانشگاه‌ها را می‌توان مدتی دیگر در سطح شهرها و زندگی مردم هم مشاهده کرد. با توجه به اهمیت موضوع، سرفصل‌های فرهنگ دفاعی ارتش، مبتنی بر فرهنگ دفاعی ناب و غنی اسلام، احادیث و روایات مقوله دفاع، بیانات حکیمانه مقام معظم رهبری، ادبیات حماسی، فرهنگ نظامی و مقررات ارتش و در شکلی بسیار مطلوب و ارزشمند، برگرفته از بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی تدوین خواهد شد و با بومی‌سازی فرهنگ دفاعی ارتش، مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی در دانشگاه‌های افسری ارتش، خواسته‌های مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم به شکلی قابل توجه قابل حصول خواهد بود.